Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) __________________________

   (Name) ____________________________

2. (Signature) __________________________

   (Name) ____________________________

Roll No. | | | | | | | |

(In figures as per admission card)

Roll No.______________________________

(In words)

Test Booklet No.

D-2409

Time : **2 1/2** hours]

PAPER-III
PUNJABI

[Maximum Marks : **200**

Number of Pages in this Booklet : **32**

Number of Questions in this Booklet : **26**

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. Answer to short answer/essay type questions are to be given in the space provided below each question or after the questions in the Test Booklet itself.

   No Additional Sheets are to be used.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
   (i) To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
   (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
4. Read instructions given inside carefully.
5. One page is attached for Rough Work at the end of the booklet before the Evaluation Sheet.
6. If you write your name or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. You have to return the test booklet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
8. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
9. **Use of any calculator or log table etc., is prohibited.**

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए ।
2. लघु प्रश्न तथा निबंध प्रकार के प्रश्नों के उत्तर, प्रत्येक प्रश्न के नीचे या प्रश्नों के बाद में दिये हुए रिक्त स्थान पर ही लिखिये ।

   इसके लिए कोई अतिरिक्त कागज का उपयोग नहीं करना है ।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी । पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
   (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी कागज की सील को फाड़ लें । खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें ।
   (ii) **कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं । दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले लें । इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे । उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा ।**
4. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें ।
5. उत्तर-पुस्तिका के अन्त में कच्चा काम (Rough Work) करने के लिए मूल्यांकन शीट से पहले एक पृष्ठ दिया हुआ है ।
6. यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर अपना नाम या ऐसा कोई भी निशान जिससे आपकी पहचान हो सके, किसी भी भाग पर दर्शाते या अंकित करते हैं तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित कर दिये जायेंगे ।
7. आपको परीक्षा समाप्त होने पर उत्तर-पुस्तिका निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और इसे परीक्षा समाप्ति के बाद अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें ।
8. **केवल नीले/काले बाल प्वाईंट पैन का ही इस्तेमाल करें ।**
9. **किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है ।**

FOR OFFICE USE ONLY	
Marks Obtained	
Question Number	Marks Obtained
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	

Total Marks Obtained (in words) ....

(in figures) ....

Signature & Name of the Coordinator ....

(Evaluation) Date ....

PUNJABI
Paper-III
ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ-III

Note : This paper is of **two hundred (200)** marks containing **four (4)** sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

ਨੋਟ : ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ **ਦੋ ਸੌ** (200) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ **ਚਾਰ** (4) ਖੰਡ ਹਨ । ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ।

SECTION – I
ਖੰਡ – I

Note : This section contains **five (5)** questions based on the following paragraph. Each question should be answered in about **thirty (30)** words and each carries **five (5)** marks. **(5 × 5 = 25 Marks)**

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ **ਪੰਜ (5)** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤੱਰ ਲਗਭਗ **ਤੀਹ (30)** ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ **ਪੰਜ (5)** ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ । **(5 × 5 = 25 ਅੰਕ)**

ਮੋਟੇ, ਜਾਂ ਔਖੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਦਵਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਅਰਸਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ । ਚੰਗਾ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖਾਰੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੁਕੜੀ ਕੁੱਜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦਾਣੇ ਲੱਭਦੀ ਹੈ । ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਛਾਣ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਣੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਨਹੀਂ । ਆਪ ਅਜੇਹੇ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣੇਗਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਮਤ ਰਖਦੇ ਹਨ । ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਚਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ : ਅਰਥ, ਭਾਵ, ਵਿਚਿਤਰਤਾ ਤੇ ਧੁਅਨੀ । ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਭਿਵਿਅੰਜਨਾ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਉਹਦਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸ਼ਬਦ ਭੰਡਾਰ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਨਿਖੇੜਵੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਵਾਜਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕੇਵਲ ਪਾਰਖੂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ । ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਕੇਵਲ ਬੋਲ ਚਾਲ ਵਿਚ ਆਂਦੇ ਹਨ ; ਕਈ ਬਹੁਤ ਨਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ; ਕਈ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ; ਕਈ ਵਪਾਰ ਦੇ ; ਕੋਈ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਕੋਈ ਨਾਗਰਿਕ । ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੁਕੂਲ ਹੀ ਢੁੱਕ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਊਟ ਪਟਾਂਗ ਨਹੀਂ ।

1. ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਗੁਣਵਤਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦਸੋ ।

2. ਸ਼ਬਦ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

3. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਦਸੋ ।

4. ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਦਸੋ ।

5. ਵਾਰਤਕ ਲਿਆਰੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸੋ ।

SECTION – II

ਖੰਡ – II

Note : This section contains **fifteen (15)** questions and each to be answered in about **thirty (30)** words. Each question carries **five (5)** marks.

(5 × 15 = 75 Marks)

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿੱਚ **ਪੰਦਰਾਂ (15)** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਜ (5) ਅੰਕ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ **ਤੀਹ (30)** ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ । **(5 × 15 = 75 ਅੰਕ)**

6. ਨਾਸਿਕ ਧੁਨਿਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਨਾਸਿਕਤਾ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ।

7. ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਉਤਪਤ ਅਤੇ ਰੂਪਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਹੈ ?

8. ਵ੍ਰਿਤੀ (ਮੂਡ) ਦੇ ਵਿਆਕਰਨਕ ਪ੍ਰਵਰਗ ਉੱਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ।

9. ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਛਾਣ-ਚਿਹਨ ਦਸੋ ।

10. ਸਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧ ਦਸੋ ।

11. ਵਹਦਤ-ਉਲ-ਵਜੂਦ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ।

12. ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਦੁਖਾਂਤ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

13. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚਲੇ ਵੈਰਾਗ ਤੱਤ ਸੰਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

14. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਖੀ-ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ।

15. ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਸਵੈਂ ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਅੰਤਰ ਦਸੋ ।

16. ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਰੰਗਮੰਚ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਬਿਆਨ ਕਰੋ ।

17. ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

18. ਖੋਜ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਅੰਤਰ ਦਸੋ ।

19. ਪ੍ਰਵਚਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

20. ਵਿਹਾਰਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

SECTION – III
ਖੰਡ – III

Note : This section contains **five (5)** questions **twelve (12)** marks each. Each question is to be answered in about two **hundred (200)** words. **(12 × 5 = 60 marks)**

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ **ਪੰਜ** (5) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ **ਬਾਰਾਂ** (12) ਅੰਕ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ **ਦੋ ਸੌ** (200) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ । **(12 × 5 = 60 ਅੰਕ)**

21. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

22. ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋਕ-ਕਲਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

23. ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫ਼ੀ ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ।

24. ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਫਰਨਾਮਾ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਉ ।

25. ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ ।

SECTION – IV

ਖੰਡ – IV

Note : This section consists of one essay type question of **twenty (20)** marks on any of the given topics and one question on practical criticism of **twenty (20)** marks. Both are to be answered in **500** words each. **(20 × 2 = 40 marks)**

ਨੋਟ : ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ **ਵੀਹ (20)** ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ **ਵੀਹ (20)** ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਹਾਰਿਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਹੈ । ਹਰੇਕ ਦਾ ਉੱਤਰ **500** ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ । **(20 × 2 = 40 ਅੰਕ)**

26. (ੳ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤੇ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ :

ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰੁਝਾਨ ।

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਆਰੀਆਈ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ।

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਿਧਾਨ ।

ਜਾਂ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਕਾ ਅਤੇ ਸੁਹਜਵਾਦ ਦਾ ਤਣਾਉ ।

ਜਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਮੱਧਕਾਲੀ, ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕ ਬੋਧ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਖਰੇਵੇਂ ।

(ਅ) ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਾ ਵਿਹਾਰਿਕ ਅਧਿਐਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ :

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਪਾਪ ਦੀ ਜੰਞ ਲੈ ਕਾਬਲਹੁ ਧਾਇਆ ਜੋਰੀ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਸਰਮੁ ਧਰਮੁ ਦੁਇ ਛਪਿ ਖਲੋਏ ਕੂੜੁ ਫਿਰੈ ਪਰਧਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਕਾਜੀਆ ਬਾਮਣਾ ਕੀ ਗਲ ਥਕੀ ਅਗਦੁ ਪੜੈ ਸੈਤਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਮੁਸਲਮਾਨੀਆ ਪੜਹਿ ਕਤੇਬਾ ਕਸਟ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਖੁਦਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਜਾਤਿ ਸਨਾਤੀ ਹੋਰਿ ਹਿਦਵਾਣੀਆ ਏਹਿ ਭੀ ਲੇਖੈ ਲਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਖੂਨ ਕੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਵੀਅਹਿ ਨਾਨਕ ਰਤੁ ਕਾ ਕੁੰਗੂ ਪਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ ॥
ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਣ ਨਾਨਕੁ ਗਾਵੈ ਮਾਸਪੁਰੀ ਵਿਚਿ ਆਖੁ ਮਸੋਲਾ ॥
ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ਰੰਗਿ ਰਵਾਈ ਬੈਠਾ ਵੇਖੈ ਵਖ ਇਕੇਲਾ ॥

ਸਚਾ ਸੋ ਸਾਹਿਬੁ ਸਚੁ ਤਪਾਵਸੁ ਸਚੜਾ ਨਿਆਉ ਕਰੇਗੁ ਮਸੋਲਾ ॥
ਕਾਇਆ ਕਪੜੁ ਟੁਕੁ ਟੁਕੁ ਹੋਸੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਮਾਲਸੀ ਬੋਲਾ ॥
ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੈ ਜਾਨਿ ਸਤਾਨਵੈ ਹੋਰੁ ਭੀ ਉਠਸੀ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ ॥
ਸਚ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਸਚੁ ਸੁਣਾਇਸੀ ਸਚ ਕੀ ਬੇਲਾ ॥

ਜਾਂ

ਪਿੰਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੱਡੇ ਚਲਣ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰੀ
ਸ਼ਹਿਰ'ਚ ਆ ਕੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬੱਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸਵਾਰੀ

ਜਾਂ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਮਰ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਵਾਰੀ
ਪਿੰਡ'ਚ ਲੋਕੀਂ ਡਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਖਤ ਆਵੇ ਸਰਕਾਰੀ

ਬਾਹੀਂ ਚੂੜਾ ਹਥੀਂ ਮਹਿੰਦੀ ਸਿਰ ਸੂਹੀ ਫੁਲਕਾਰੀ
ਕੰਨੀਂ ਕਾਂਟੇ, ਨੈਣੀ ਕਜਲਾ ਕਜਲੇ ਵਿਚ ਲਾਚਾਰੀ

ਬਿਰਧ ਮਰੇ ਤਾਂ ਕਬਰ'ਤੇ ਉੱਗੇ ਕਿੱਕਰ ਜਾਂ ਕੰਡਿਆਰੀ
ਅੱਗ ਤੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਮਰੇ ਕੁਆਰੀ

ਮਨ ਮਰਿਆ ਤਾਂ ਸੋਗ ਨਾ ਕੀਤਾ ਨਾ ਰੋਏ ਰੂਹ ਵਾਰੀ
ਤਨ ਢੱਠਾ ਤਾਂ ਸੁਹਦੇ ਯਾਰਾਂ ਕੂਕ ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਮਾਰੀ

ਰੇਤ ਨੇ ਉਹਦੀ ਰੱਤ ਚੂਸ ਲਈ ਪੌਣਾਂ ਰਾਖ ਖਿਲਾਰੀ
ਹਾਲੇ ਤੀਕ ਖਿਲਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜੇ ਜੱਗੇ ਦੀ ਕਿਲਕਾਰੀ

ਜਾਂ

ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦਾ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਬੜਾ ਗਹਿਰਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ । ਸੁਖ ਅਤੇ ਅਕਲਮੰਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਢੰਗ ਹਨ, ਪਰ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਢੰਗ ਕਵਿਤਾ ਹੈ । ਕਰੁਣਾ ਪਿਆਰ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਰੂਪਾਂ – ਸੰਜੋਗ ਅਤੇ ਵਿਜੋਗ ਨਾਲ ਘੁਲੀ-ਮਿਲੀ ਹੈ । ਇਸਤਰੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੇ ਭਾਵੇਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਖ ਮੰਗਦੀ ਉਹ ਕਰੁਣਾ ਦੀ ਸਹਿਜ ਮੂਰਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਾ ਵਾਪਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਰੁਣਾ ਆਪਣੇ ਵਿਗੜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਪਿਆਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਇਸਤਰੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੀ ਹੈ । ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅਖੁਟ ਸੋਮਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਜੋ ਗਹਿਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਕਰੁਣਾ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਅਦੁੱਤੀ ਹੈ ।